

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Symbion school voor Praktijkonderwijs PRO

Plaats : Didam
BRIN nummer : 08PS|C1
BRIN nummer : 08PS|00|PRO
Onderzoeksnummer : 283030
Datum onderzoek : 24 maart 2015
Datum vaststelling : 15 april 2015

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 24 maart 2015 een onderzoek uitgevoerd op Symbion, school voor praktijkonderwijs, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze school en over de naleving van wet- en regelgeving.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende. Voor het praktijkonderwijs geldt de afspraak dat de inspectie ten minste eenmaal in de twee jaren een kwaliteitsonderzoek op locatie uitvoert. De inspectie stelt het toezichtarrangement vast aan de hand van het kernkader. Het kernkader omvat indicatoren uit de domeinen opbrengsten, onderwijsproces en kwaliteitszorg. In dit onderzoek wordt tevens nagegaan of de school aan enkele wettelijke voorschriften voldoet.

Toezichthistorie

In 2012 heeft de inspectie voor Symbion een onderzoek uitgevoerd om na te gaan of deze afdeling pro voldoende opbrengsten realiseerde en of de kwaliteitszorg op orde was. De uitkomst van dit onderzoek was overwegend positief.

Onderzoeksopzet

De inspectie baseert haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de afdeling te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld. De inspectie voegde tijdens haar onderzoek de indicatoren 5.4, 3.4 en 3.5 toe, omdat de school zich op deze indicatoren positief weet te profileren.

De Inspectie van het Onderwijs heeft op basis van een evaluatie van de opbrengstenbeoordeling in het praktijkonderwijs besloten om met ingang van 1 september 2014 over te gaan tot herziening van de huidige werkwijze bij de opbrengstenbeoordeling. Uit deze evaluatie bleek dat de huidige opbrengstenbeoordeling enkele beperkingen kent. De herziening houdt op de korte termijn in, dat de inspectie scholen voor praktijkonderwijs gaat beschouwen als scholen waarvan de opbrengsten onbekend of niet goed vast te stellen zijn. Het belangrijkste verschil ten opzichte van de huidige werkwijze is

dat de daadwerkelijke output minder zwaar meeweegt in de bepaling van het toezichtarrangement. Dit betekent dat de focus komt te liggen op het onderwijsproces én de kwaliteitszorg.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de afdeling geanalyseerd;
- Schoolbezoek, waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd;
- Wij hebben gesprekken gevoerd met directie, leraren en zorgfunctionarissen;
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en het bevoegd gezag.

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIES EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij op Symbion, school voor praktijkonderwijs, hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie voor Symbion is als volgt:

Op basis van het onderzoek kennen wij aan Symbion het basisarrangement toe omdat zowel de kwaliteitszorg alsook de kwaliteit van het onderwijsproces op de onderzochte onderdelen van voldoende niveau is. Dit betekent dat wij op dit moment geen reden hebben om het toezicht te intensiveren.

Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op Symbion. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

Symbion verkreeg in 2013 het predicaat Excellente School en in januari 2015 het certificaat Investors in People. Het is de ambitie van de school om de leerlingen in een veilig en ambitieus leerklimaat - met een gedifferentieerd leerstofaanbod dat vaak afkomstig is uit 'de echte wereld' - uit te dagen tot goede leerprestaties. De school slaagt hier ook in. Opvallend vinden wij het brede en sterke aanbod in taal-en rekenen en het accent op opbrengstgericht werken door alle geledingen in de school. De school heeft een ambitieuze ontwikkelagenda die vooral gericht is op verdere innovatie. Wij namen waar dat deze agenda voldoende draagvlak onder leraren heeft en dat enkele leraren als kartrekker fungeren voor een bepaalde ontwikkeling. De praktijkschool is tevens sterk gepositioneerd in haar omgeving. Haar opbrengsten zijn voldoende. Het aantal leerlingen stabiliseerde de afgelopen jaren. Er staan nu 227 leerlingen ingeschreven bij deze afdeling.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

Aanwijzing voor auteur:

Geef hier eventueel toelichting structuuropbouw van de tabellen bij meerdere afdelingen.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.			•		
1.7	De leerlingen van het praktijkonderwijs functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.			•		

De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving		1	2	3	4
3.4	De school heeft een aanbod voor de referentieniveaus taal dat past bij alle leerlingen.				•
3.5	De school heeft een aanbod voor de referentieniveaus rekenen dat past bij alle leerlingen.				•

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.				•

Het schoolklimaat is ondersteunend en gericht op een brede vorming		1	2	3	4
5.4	De school ondersteunt de leerlingen en de ouders/verzorgers bij de keuzes tijdens de schoolloopbaan.				•

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.			•	
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.			•	

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning) (De school bestrijdt effectief achterstanden.)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.				•

De school begeleidt leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben effectief aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief. (extra ondersteuning)		1	2	3	4
10.1	Het bevoegd gezag stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.				•
10.2	De leerling ontvangt onderwijs zoals beschreven in het ontwikkelingsperspectief.			•	
10.3	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.				•
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.				•

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.			•	
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.			•	

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).	•	
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).	•	

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Het bovenstaande algemene beeld en kwaliteitsprofiel lichten we hieronder toe. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende aspecten aan bod: opbrengsten, onderwijsproces en kwaliteitszorg.

Opbrengsten

We merken op dat Symbion in de afgelopen jaren het aantal met succes geplaatste leerlingen niet geheel op peil wist te houden, al zijn de opbrengsten nog steeds voldoende. In het schooljaar 2012-2013 plaatste de school 98% van haar leerlingen succesvol, na een jaar was nog 89% succesvol geplaatst. In het schooljaar 2013-2014 zijn deze percentages 85 respectievelijk 86. De relatief hoge stabiliteit in plaatsing bereikt de school met de inzet van jobcoaches, die gefinancierd worden door het UWV maar vanuit de school afkomstig zijn. De directie geeft aan dat bij ongewijzigde aanpak de opbrengsten ongetwijfeld verder zullen dalen. Dit heeft te maken een moeilijker plaatsing op de arbeidsmarkt en de inperking van doorstroommogelijkheden naar het mbo door de strengere selectie voor de daar gestarte entreeopleidingen. De afdeling had relatief veel leerlingen die doorstromen naar vervolgonderwijs. Ook merkt de directie op dat de instroom vanuit cluster drie in Symbion de afgelopen jaren steeg van 2,2% naar 4,4% en naar 17,3 %. De arbeidsvaardigheden van deze leerlingen zijn in potentie zwakker, wat gevolgen zal hebben voor de cursusduur en de plaatsing aan het einde van de opleiding.

De directie heeft de volgende maatregelen genomen om het risico van verder dalende opbrengsten te verkleinen:

- leerlingen die wel het perspectief hebben om naar vervolgonderwijs door te stromen, krijgen de mogelijkheid (nog meer) aandacht besteden aan taal en rekenen. Dit geldt speciaal voor de leerlingen in de plusklas.
- De school richt zich in haar curriculum sterker op arbeid en minder op opleiding.
- Ouderparticipatie is een blijvend speerpunt in de school.
- Het aanleren van vaardigheden op de drie andere domeinen (wonen, vrije tijd en burgerschap) is sterk zichtbaar in diverse projecten van de school.
- Het aantal branchecertificaten is uitgebreid, afgestemd op de regionale arbeidsmarkt en wordt in leerlijnen aangeboden, zodat leerlingen certificaten kunnen 'stapelen'.
- De school is bezig om – na een afgerond arbeidsmarktonderzoek- twee nieuwe opleidingen te ontwikkelen: logistiek en baliemedewerker, dit om met name het arbeidsmarktperspectief voor meisjes te verbeteren.

- Met haar zusterschool Probus gaat Symbion gemeenschappelijke opleidingen aanbieden in de bovenbouw en een gezamenlijke didactische visie ontwikkelen.
- De stage-coördinatoren beschikken over een sterk netwerk in de regio.
- Er zijn werkafspraken gemaakt met de gemeente(n) over projecten die tot plaatsing van leerlingen in het werkveld zullen leiden. De school zet hierop sterk in. De school tekent hier wel bij aan, dat gemeenten steeds vaker een leerling met een loonwaarde lager dan 50% (dit vanwege de hoge begeleidingskosten) geen werk-kans willen geven, maar een bijstandsuitkering, omdat dat voor gemeenten goedkoper is.

Wij concluderen dat de school een breed scala aan maatregelen treft die alle betrekking hebben op de kwetsbare positie van de leerlingen als het gaat om plaatsing.

Onderwijsproces

Het aanbod en de onderwijstijd.

Symbion heeft landelijk een voorbeeldfunctie als het gaat om de aandacht voor het taal- en rekenonderwijs en behaalt hiermee aantoonbaar goede resultaten. De school heeft voor alle leerjaren inmiddels doorlopende leerlijnen opgezet voor rekenen en taal die aansluiten bij het (streef)referentieniveau 1F en biedt ook (in de plusklas) het niveau van de vmbo-basisberoepsgerichte leerweg aan. De leerlijnen zijn per leerjaar uitgeschreven en er is een ruim aanbod aan methoden en ondersteunend, verdiepend en verrijkend materiaal aanwezig. De resultaten worden gemeten met zowel methode-afhankelijke als methode-onafhankelijke toetsen. Met deze toetsen brengt de school tevens de grenzen van de cognitieve groei goed in beeld brengen en biedt zij desgewenst maatregelen zoals leesondersteuning of functioneel lezen (en rekenen) en ook pre-teaching. Dit is de reden dat wij de indicatoren 3.4 en 3.5 en 9.1 als goed beoordelen. Indicator 4.3 (onderwijstijd) is als goed beoordeeld, omdat de school meer lestijd is gaan besteden aan de theorievakken, terwijl de uren voor de praktijkvakken en de stages hetzelfde zijn gebleven. De school komt hiermee ver boven de norm van 1000 uren op jaarbasis. De lessen zijn eveneens efficiënt van opzet, er lekt weinig tijd weg.

De lespraktijk en het schoolklimaat

Het onderwijsprogramma wordt grotendeels op maat aangeboden. Er zijn verschillende leerlijnen. Naast een reguliere stroom zijn er plus-klassen,

verdeeld over de eerste vier jaarlagen. Deze plusklassen bereiden voor op een overstap naar het vmbo. De plusklassen gebruiken grotendeels methoden op het niveau van het vmbo basisberoepsgerichte leerweg. Er zijn – eventueel per vak - veelvuldig uitwisselingen mogelijk tussen de reguliere stroom en de plusklassen.

De leraren kennen hun doelgroep goed. Dit komt tot uiting in de uitleg en het klassenmanagement. Leerlingen worden op stimulerende wijze bij de les gehouden met prikkelende voorbeelden uit de praktijk van alledag. Alle voorwaarden zijn aanwezig om leerlingen nog meer uit te dagen om meer met elkaar en met de leraar te spreken. Wij zagen dat leraren binnen en buiten de les op verschillende manieren feedback geven. Binnen de les kan de didactische feedback nog sterker in relatie worden gebracht met het doel van de les. Het schoolklimaat is veilig en resultaatgericht. Het klasse-klimaat is goed. Leraren bevorderen het zelfregulerend vermogen van de leerling door in het onderwijs de leerlingen te laten 'leren in de echte wereld'. Het zelfbeeld, de werkhouding en werkvaardigheden van de leerling worden frequent beoordeeld en teruggekoppeld aan de leerling. De uitkomsten hiervan zijn vervolgens bepalend voor verdere keuzes in het leeraanbod. Wij beoordelen daarom indicator 5.4 als goed.

Ondersteuning en begeleiding

Symbion werkt al enige jaren met een individueel ontwikkelingsplan (IOP). Het uitstroomprofiel aan het einde van het tweede leerjaar is vaak hoger dan de indicatiestelling aan het begin van de schoolloopbaan. Uit gegevens waarover de school beschikt blijkt dat van het instroomcohort 2012-2013 53% op hetzelfde niveau uitstroomde, 31% naar een hoger niveau en 17% naar een lager niveau. Wij beoordelen indicator 10.1 dan ook als goed.

Een gedifferentieerd en pro-actief aanbod komt tot uitdrukking in differentiatie in: keuzewerktijd, huiswerk, instructies en in gebruik van diverse methoden, zoals wij schetsen in de paragraaf 'aanbod'. Daarom is 10.2 als goed beoordeeld. In veel lessen werkt de leraar met een groepshandelingsplan, dat per leerling niet alleen de dle's weergeeft, maar ook belemmerende en bevorderende factoren.

Het onderwijsconcept van Symbion gaat - zoals eerder gezegd - steeds meer uit van de eigen verantwoordelijkheid van de leerling bij zijn/haar onderwijsleerproces. Het concept stelt flinke eisen aan doelgericht handelen, ook als het gaat om het bereiken van cognitieve doelen. De school geeft aan dat zij de formulering van doelen wil verbeteren en de frequentie van de coachingsgesprekken wil verhogen.

Kwaliteitszorg

Wij beoordeelden de evaluatie en verbetering van de opbrengsten als goed (de indicatoren 12.1 en 12.2). De ontwikkelagenda van de school bevat ambitieuze doelen met een sterk innovatief karakter. Voorbeelden van deze doelen zijn reeds genoemd in de paragraaf opbrengsten. Leraren gaven aan dat deze agenda haalbaar is en samen met hen is opgesteld. Daarnaast werken enkele LC-leraren aan concrete opdrachten. Voorbeelden zijn: het doorlichten van de bestaande methoden op bruikbaarheid in het nieuwe curriculum voor de domeinen 'wonen, vrije tijd en burgerschap' en het verhogen van de sturende werking van de praktijklessen bij het aanleren van rekenvaardigheden. Wij vinden de evaluatie, verbetering en borging van het onderwijsproces voldoende. De school gebruikt de kijkwijzer : 'de vijf rollen van de docent' voor de lesbeoordeling. Alle evaluatiegegevens worden nog niet in een schooloverzicht op papier bijeengebracht. De leiding heeft dit overzicht wel op haar netvlies. De bevindingen uit lesbezoeken zouden volgens ons meer expliciet aan de orde gesteld kunnen worden, door samen met het team vast te stellen wat nu een goede Symbion-les is en welk pad gevolgd kan worden om tot zo'n goede les te komen. Scholingsafspraken zijn al wel gerelateerd aan doelen die de school zich stelt. De inspectie merkt op dat de tevredenheidsmetingen onder leerlingen en ouders ver boven het landelijk gemiddelde liggen.